

1. ÜNİTE

Bismillahirrahmanirrahim

Allah (c.c.) zihin açıklığı versin.

Allah (c.c.) kolaylık versin.

Elhamdülillah

Maşallah

Estağfirullah

Sübhanallah

GÜNLÜK HAYATTAKİ DİNÎ İFADELER

Kavramlar

Din, dua, eûzü besmele, elhamdülillah

Ünitemize Hazırlanalım

1. İşlerimize besmele ile başlamanın sebebini büyüklerinize sorunuz.
2. Sevap ve günah kelimelerinin anlamlarını sözlükten araştırarak defterinize yazınız.
3. Günlük hayatınızda duyduğunuz din ile ilgili üç sözcüğü defterinize yazınız.
4. Selamlaşmak için hangi ifadelerin kullanıldığını büyüklerinize sorunuz.
5. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) adı anıldığında ne yapıldığını araştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Günlük Konuşmalarda Dinî İfadeler

Arkadaşlarınızla konuşurken dinî ifadelerden hangilerini kullanıyorsunuz?

Hayatımızın günlük akışı içerisinde birçok şey yaparız. Okula gider, ders çalışır, oyun oynar, alışveriş yapar ve arkadaşlarımızla görüşürüz. Bu faaliyetleri gerçekleştirirken çeşitli kelime, ifade ve deyimler kullanırız. Bunlar insanlarla iletişimimizi sağlayan unsurlardır. Günlük hayatta kullandığımız kelime ve ifadelerin bazılarının kaynağı dindir. Bu ifadeler dilimize ve kültürümüze yerleşmiş, hayatımızın ayrılmaz parçası olmuşlardır. Besmele, Allah’a şükür, maşallah, estağfirullah, sübhanallah, Allah bereket versin gibi ifadeler bunlardan bazılarıdır.

BİLGİ KUTUSU

Din, akıl sahiplerini kendi istek ve hür iradeleri ile hayırlı olan şeylere sevk eden ilahî kurallardır. Bu kurallar davranışlarımızı etkilediği gibi dilimizi de etkiler. Günlük konuşma dilimizde kaynağını dinden alan birçok ifade vardır. Bunlara dinî ifadeler denir.

Allah ve Peygamber

Çevremizdeki varlıkları ve olayları tanımak ve bilmek için sorular sorar ve aldığımız cevaplarla yeni bilgiler ediniriz. Konuşmaya başladığımız dönemden itibaren etrafımızdaki eşyaların, kavramların ve varlıkların ne olduğunu merak eder, çevremizdeki insanlara sorular sorarız. Bu dönemde, nasıl dünyaya geldiğimizi, anne ve babamızın nasıl var olduğunu öğrenmeye çalışırız. Hayvanların, bitkilerin çevremizdeki diğer varlıkların yaratılışını düşünürüz. Bütün bunların kendi başına var olamayacağını, her şeyi yaratan Yüce bir varlığın olması gerektiğini kavrarız. Bu yüce varlık Allah'tır (c.c.).* O'nun yüceliğine olan inancımızdan dolayı konuşmalarımızda, Allah şifa versin, Allah rahmet eylesin ve Allah yardımcın olsun gibi çeşitli ifadeler kullanırız.

Allah (c.c.), evreni ve evrendeki her şeyi yok iken yaratan, idare edip yöneten, yarattıklarını koruyup gözetendir. Yüce Allah kendisini doğru tanımamız ve bilmemiz için insanlar arasından bazılarını seçer. Seçilen bu insanlara peygamber denir. Peygamberler Allah'tan (c.c.) aldıkları mesajları biz insanlara ulaştırır. Allah'ın (c.c.) Rab, Rahman, Rahim, Aziz, Rezzak gibi isimlerinin olduğunu peygamberlerin bizlere verdiği bilgilerden öğreniriz. Bu isimler yoluyla Yüce Allah'ı daha iyi tanır ve biliriz.

BİLGİ KUTUSU

Allah (c.c.); kâinatın ve bütün varlıkların yaratıcısı olan tek ve yüce varlığın özel ismidir. Tüm eksikliklerden uzaktır. Peygamber ise Yüce Allah'ın mesajlarını insanlara ulaştıran elçidir.

* Celle celâluhû: Yüceler yücesi.

Besmele

İslam dini, emir ve tavsiyeleriyle hayatımızı şekillendirir. Söz ve davranışlarımızın bu emir ve tavsiyelere uygun olmasını ister. Günlük hayatımızdaki basit işlerimizin bile Allah'ın (c.c.) izniyle ve adıyla gerçekleştiğini bize hatırlatır. Bunun için bir işe başlarken besmele çekerek Allah'ın (c.c.) adını anmış oluruz.

“Eûzübillâhimineşşeytânirracîm, Bismillâhirrahmânirrahîm” ifadesine **eûzü besmele** denir. Bazen kısaca “Bismillah” bazen de uzun hali ile “Eûzübillâhimineşşeytânirracîm, Bismillâhirrahmânirrahîm” ifadesini kullanırız. Besmele ile işlerimize başlamak; işlerimizin güzel ve bereketli sonuçlanmasını Allah'tan (c.c.) istemektir. Besmele çektiğimizde Allah'ın (c.c.) işlerimizi kolaylaştıracağına inanırız. Besmele çekmekteki temel amaç, Allah'ın (c.c.) adını anarak işe başlayıp O'na kulluk görevini yerine getirmektir. Bu yüzden bir şey yer içerken, evden çıkarken, derse başlarken, yatağımıza yataırken, sabah kalkarken besmele çekeriz.

“Eûzübillâhimineşşeytânirracîm, Bismillâhirrahmânirrahîm” “Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla” anlamına gelir. Bu sözü söyleyerek bizi koruyan ve bize merhametli davranan Yüce Allah'ı her işimizde hatırladığımızı göstermiş oluruz.

YORUMLAYALIM

Hız. Muhammed (s.a.v.) bir gün altı arkadaşı ile birlikte yemek yiyordu. Bu esnada dışardan bir kişi gelip yemeğe oturdu. Yemeği iki lokmada hemen bitirdi. Bunun üzerine Hız. Peygamber şöyle dedi: “Şayet o besmele çekseydi, yemek hepimize yeterdi.” (Tirmizî, Etime, 47.)

Yukarıdaki hadisi okuyarak besmelenin önemini yorumlayınız.

BİSMİLLAH

Besmeledir ilk adım,	Bismillahtır anahtar,	Bismillah bir bereket,	Bismillah der tüm âlem,
Bismillahla başladım.	Nice kapıları açar,	Unutma hep tekrar et,	Bismillah de ey âdem,
Seni bilmek muradım,	Olur hak bizlere yar,	Uzaklaşır felaket,	Kalmaz gönülde matem,
Yardım eyle Allah'ım.	Söyleyince Bismillah.	Söyleyince Bismillah.	Söyleyince Bismillah

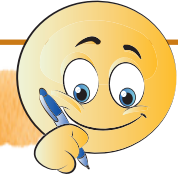
(Yaz Kur'an Kursları Dinimi Öğreniyorum, s. 11.)

Besmele, Kur'an-ı Kerim'den bir cümledir. Kur'an-ı Kerim'deki surelerin başında besmele bulunur. Kur'an-ı Kerim'den bir sure veya bir bölüm okumak istediğimizde önce "Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm" deriz. Yüce Allah biz insanlara ilk emrinde **"Yaratan Rabbinin adıyla oku!"**¹ buyurmuştur. Bu emir, sözlerimize ve işlerimize Allah'ın (c.c.) adını anarak başlamamıza işaret eder. Söz ve davranışlarımıza besmele ile başlamak Allah'a (c.c.) inancımızı ve bağlılığımızı samimi bir şekilde ifade etmektedir. Hz. Muhammed (s.a.v.)* sözlerine ve bir işe başlarken besmele çeker ve bizlere de besmele çekmeyi tavsiye eder: *"Biriniz yemek yerken besmele çeksin. Şayet yemeğe başlarken besmele çekmeyi unutursa, hatırladığı anda 'baştan sona bismillah' desin."*² Bu sözyle Hz. Muhammed (s.a.v.) yemeğe başlarken besmele çekmemizi öğütlemektedir.

Selam

Selam; barış, esenlik, huzur, emniyet ve güven gibi anlamlara gelir. "Selam" ile "İslam" aynı kökten türeyen iki kelimedir. İslam dini, insanların birbirine güvenmesini ve barış içinde yaşamasını ister.

İnsanların birbirlerine selam vermesine selamlaşma denir. Selamlaşma, insanlar arasında sevgi ve dostluğun artmasını sağlar. Selamlaşma ile insanların birbirine güvenmesinin temeli atılır, sevgi ve saygıya dayalı ilişki gelişir. İnsanların birbirine güvenmesinin ilk basamağı selamlaşmaktır. Birbirine selam veren insanlar "Bana güvenebilirsin, benden sana zarar gelmez." mesajı vermiş olurlar.

NOT EDELİM

Cennet, huzur ve güven yurdudur. Dünya hayatında Allah'a (c.c.) inanıp güzel işler yapanlar cennet yurdunda yaşayacaklardır. Cennete kavuşan insanlara melekler "... Size selam olsun, tertemiz oldunuz, Haydi ebedi kalmak üzere buraya girin." derler. (Zümer suresi, 73. ayet.)

1 Alak suresi, 1. ayet.

* Sallallâhu aleyhi ve sellem: Allah (c.c.) ona salât ve selam eylesin.

2 Ebû Dâvûd, Et'ime, 15.

Allah'a (c.c.) inanan ve güzel işler yapan insanlar, huzur ve güven içerisindedirler. Selam ise huzur ve güvenin en önemli ögesidir. Yüce Allah **"Çok merhametli olan Rab'den bir söz olarak kendilerine 'Selam' vardır."**³ ayetinde inanan ve güzel işler yapan insanların huzur ve güven içerisinde olduklarını bizlere selam ifadesi ile hatırlatmaktadır.

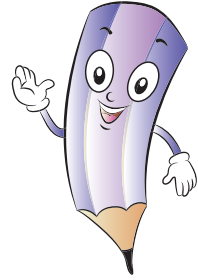
YAZALIM

Enes b. Malik (r.a.)* çocukluk yıllarından itibaren Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yanında bulunmuş ve Hz. Peygamber'den özel bir terbiye almıştır. Her konuda Hz. Peygamber'i örnek alan Enes b. Malik'e (r.a.) bir gün Hz. Muhammed (s.a.v.) şu tavsiyede bulunmuştur: "Yavrucuğum! Kendi ailenin yanına girdiğinde onlara selam ver ki sana ve ev halkına bereket olsun."

(Tirmizî, İsti'zân, 10.)

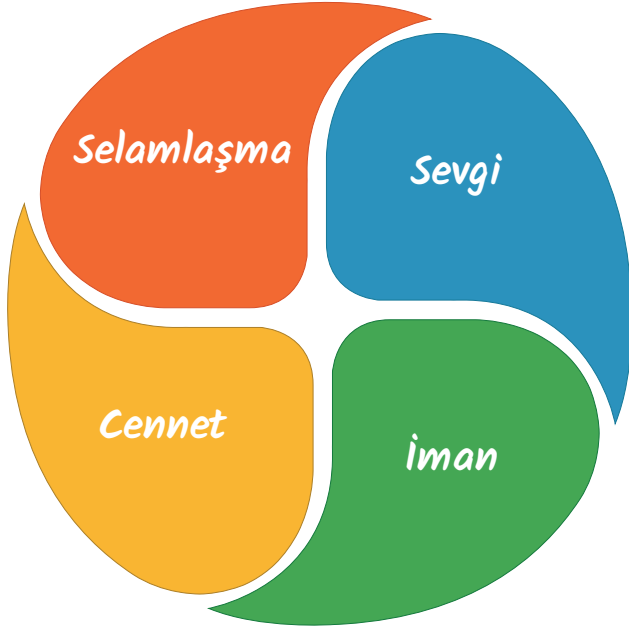
Evlerin bereketli olması için Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Enes b. Malik'e (r.a.) tavsiyesi ne olmuştur? Yazınız.

* Radiyallahu anhu: Allah ondan razı olsun.

Günlük hayatımızda; okula gider gelir, komşularımız, arkadaşlarımız, öğretmenlerimiz ve tanıdığımız tanımadığımız insanlarla karşılaşırız. İnsanlarla karşılaştığımızda önce selam verir sonra hal hatır sorarız. Selam ile söze başladığımızda birbirimize güven ve esenlik dilemiş oluruz.

3 Yâsîn suresi, 58. ayet.

Selam sevgiye, sevgi imana, iman ise cennete ulaştırır.

miştir: *"Siz, iman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayınız."*⁴

İslam dininde insanların birbirleriyle selamlaşması, bir arada yaşamının gereklerindendir. Müslümanın yolda, evde, işyerinde karşılaştığı insanlara selam vermesi, kendisine selam verildiğinde de selamı alması aynı zamanda dinî bir görevidir. Bu konuda Yüce Allah Kuran'ı Kerim'de **"Size bir selam verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selamla karşılık verin..."**⁵ buyurarak selam verilmesini tavsiye ettiği gibi verilen selama mutlaka karşılık verilmesini de emretmektedir. Selam vermek kadar verilen selamı almak da önemlidir. Bir arkadaşımız bize selam verdiğinde o selamı cevapsız bırakırsak arkadaşımızın kalbini kırmış oluruz. Bu yüzden selam vermeyi de almayı da önemsemeliyiz.

Selamlaşmak için çeşitli ifadeler kullanabiliriz. Bu ifadelerden en yaygın olanı, İslam dininin tavsiye ettiği "Selamün Aleyküm" sözüdür. "Selamün Aleyküm", barış, huzur ve güven içinde olasin anlamına gelir. Bu ifadeyi duyan kişi "Ve Aleyküm Selam" diye cevap vererek barış, huzur ve güven senin de üzerine olsun diye karşılık verir. Böylece insanlar konuşmalarına güzel dilek ve dualarla başlamış olurlar.

Hız. Muhammed (s.a.v.) insanların birbiriyle güzel bir şekilde selamlaşmasını istemiş ve bunu yapanları şu şekilde müjdelemiştir:

BİL BAKALIM

*Verdim onu, aldım onu
Selamettir başı sonu
Mutluluğun odur yolu
Her çeşidi rahmet dolu.*

4 Müslim, İman, 93.

5 Nisâ suresi, 86. ayet.

Hamd ve Şükür

Aile fertlerimizle, arkadaşlarımızla ve diğer insanlarla yardımlaşır ve birbirimize iyiliklerde bulunuruz. Bir arkadaşımızdan iyilik gördüğümüzde ona teşekkür ederek mutluluğumuzu dile getiririz. Sevgi ile yetişmemizi sağlayan anne ve babamıza, bize yaptıkları iyiliklerden dolayı her zaman teşekkür ederiz. Öğretmenlerimize, okulumuzun temizlik ve güvenlik işlerini sağlayan büyüklerimize çeşitli vesilelerle teşekkürümüzü ifade ederiz. Büyüklerimiz de güzel davranışlarda bulunduğumuzda ve derslerimizde başarılı olduğumuzda memnuniyetlerini bize teşekkür ederek dile getirir. Teşekkür etmek ve teşekkürle layık davranışlarda bulunmak hayatımızın içerisinde yer alan güzel erdemlerdir. Hz. Muhammed (s.a.v.) *“İnsanlara teşekkür etmeyi bilmeyen Allah’a da şükredemez.”*⁶ hadisiyle çevremizdeki insanlara teşekkür etmenin Allah’a (c.c.) olan teşekkürü kolaylaştıracağını vurgulamaktadır.

Yediğimiz yemekler Yüce Allah'ın nimetlerindendir.

Yüce Allah, bizleri yaratan ve çeşit çeşit nimetler vererek yaşatandır. Allah (c.c.) bizleri yoktan var eden, soluk alıp vermemizi, merhamet ve şefkatle yetişmemizi sağlayan, suyu, havayı ve türlü gıdaları yararlanmamız için bizlere verendir. Fark edemediğimiz veya fark edemediğimiz çeşitli kötülüklerden bizi koruyan da O'dur. Tüm bunlar Allah'ın (c.c.) bizlere verdiği sayısız nimetlerden bazılarıdır. Bu nimetlerden dolayı en büyük teşekkürümüzü Allah'a (c.c.) sunarız. Söz ve davranışlarımızla Allah'a (c.c.) sunduğumuz teşekkürle şükür denir.

⁶ Tirmizî, Birr, 35.

Yüce Allah'a şükür için günlük hayatta kullandığımız bazı özel dinî ifadeler vardır. Hamd, bu ifadelerden biridir. Hamd, Allah'ı (c.c.) övgü ve yüceltme sözleriyle anmak ve O'nun tüm nimetlerin kaynağı olduğunu kabul etmektir. Hamd ederek veya hamdolsun diyerek Yüce Allah'a yönelik şükranımızı ve minnetimizi dile getiririz. Hamd kelimesinden türemiş **Elhamdülillah** sözü de nimetlerden dolayı Allah'a (c.c.) olan şükürümüzün güzel bir ifadesidir.

Yüce Allah **"Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir."**⁷ ayetiyle sadece kendisine hamd edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Hamd olsun ve elhamdülillah ifadeleriyle Allah'ı (c.c.) yüceltir, O'nun verdiği sonsuz nimetlere layık olmaya çalışırız.

Allah'a (c.c.) şükretmek için sayamayacağımız kadar çok sebep vardır. Allah'ın (c.c.) verdiği sayısız nimetler için "Hamdolsun", "Elhamdülillah" ve "Allah'ım sana şükürler olsun" gibi ifadeleri bir şey yiyip içtikten sonra, ödevlerimizi ve dersimizi yaptığımızda, birisi bize halimizi sorduğunda, evimize sağ salım vardığımızda, sahip olduğumuz her bir nimeti hatırladığımızda kullanırız.

Hamd ederek ve şükrederek Allah'ın (c.c.) verdiği nimetleri hatırlayıp nimetlerin kıymetini anladığımızı ifade ederiz. Böylece Allah'a (c.c.) teşekkürümüzü sunmuş ve nankörlük etmemiş oluruz. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de **"Yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin."**⁸ ayetiyle kendisine şükredilmesini ve böylece nankörlükten uzak durulmasını emretmektedir.

7 Fâtiha suresi, 2. ayet.

8 Bakara suresi, 152. ayet.

LİSTELEYELİM

- “Gökten suyu indiren O’dur. Ondan hem size içecek vardır, hem de hayvanlarınızı otlatacağınız bitkiler.”
- “(Allah) su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır.”
- “O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Bütün yıldızlar da O’nun emri ile sizin hizmetinize verilmiştir. Şüphesiz bunlarda aklını kullanan bir millet için ibretler vardır.”
- “O, taze et yemeniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için denizi sizin hizmetinize verendir. Gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün. (Bütün bunlar) O’nun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.”

(Nahl suresi 10, 11, 12 ve 14. ayetler.)

Yukarıdaki dört ayette anlatılan Allah’ın (c.c.) nimetlerini listeleyiniz.

Dua, Allah’tan (c.c.) bağışlanma dilemektir.

Estağfirullah ve Sübhanallah

Estağfirullah, hata ve günahlarımızı Allah’ın (c.c.) affetmesini dilemek için kullandığımız bir dua cümlesidir. Estağfirullah, “Allah’tan (c.c.) af ve bağışlanma isterim” anlamına gelir.⁹ İnsan, günlük hayatında istemeden de olsa Yüce Allah’ın hoşnut olmayacağı davranışlar sergileyebilir. Estağfirullah, büyük küçük hataları bir daha yapmamaya niyet edip söz vermek ve bundan dolayı Yüce Allah’ın affediciliğine sığınmaktır. Rabbimiz hem insanlarla olan ilişkilerimizde hem de kendisiyle olan ilişkilerimizde hatalarımızdan dönmemizi tavsiye eder. Arkadaşlarımızla veya büyüklerimizle ilişkilerimizde zaman zaman onları rahatsız edecek sözlerimiz ve davranışlarımız olabilir. Nasıl ki hatamızın farkına vardığımızda bundan rahatsız olan kişilerden özür

diliyorsak, Allah’ın (c.c.) hoşlanmadığı bir şey yaptığımızda O’ndan af ve bağışlanma dileriz. Zaten Allah (c.c.) Kur’an-ı Kerim’de birçok ayette kendisinden her zaman af ve bağışlanma dilememizi emretmektedir. **“Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra ona tövbe edin. Şüphesiz Rabbim çok merhametlidir, çok sevendir.”**¹⁰ ayeti Rabbimizin merhametine sığınarak af dilememizi öğütlemektedir. Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah’ı (c.c.) en çok seven ve hata yapmaktan en çok sakınandır.

9 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 99.

10 Hûd suresi, 90. ayet.

Aynı zamanda Hz. Peygamber, insanlar arasında Yüce Allah'tan en çok af ve bağışlanma dileyendir. "...Allah'ım! Günahlarımı sana itiraf ediyorum. Günahlarımı bağışla, çünkü günahları senden başka bağışlayacak hiç kimse yoktur."¹¹ duasıyla günahlardan Allah'a (c.c.) sığınarak bağışlanma dilemiştir.

Allah (c.c.) çok yücedir ve sonsuz güç sahibidir. Evrendeki her şeyi O yaratmıştır. O'nun isteği ve izniyle en küçüğünden en karmaşığına günlük işlerimiz gerçekleşir. Ekmeğin sofralarımıza nasıl geldiğini düşünelim. Ekmeği undan yapıyoruz, unu da buğdaydan öğütüyoruz. Buğday yetiştirmek için tohuma, uygun iklim şartlarına, verimli bir toprağı ve bunları ekip yetiştiren bir çiftçiye ihtiyaç vardır. Buğdayı yetiştirdikten sonra onu başaklarından ayırmak ve öğütmek gerekir. Öğüttüğümüz buğday artık un olmuştur. Undan ekmek hamuru yapmak için, suya, tuza, mayaya ve fırına ihtiyaç var. Bunları gerçekleştirmek için bu işi bilen ustaların olması gerekir. Bunlardan herhangi birisinde bir aksaklık olduğunda ekmek olmaz. Her gün yediğimiz ekmeğin yapılmasında bile bu kadar çok iş ve detay vardır. Hayatımızdaki her işin bu kadar detaylı olduğunu ayrıca bu detayların evrendeki tüm varlıkları düşündüğümüzde kat kat arttığını bilmek Allah'ın (c.c.) yüceliğini anlamamızı sağlar. Bu yüzden her anımızda Yüce Allah'ın büyüklüğünü hatırlamak için O'nu yüceltiriz. Sübhanallah, Allah'ın (c.c.) yüceliğini büyüklüğünü kabul ettiğimizi ifade eden bir duadır. Sübhanallah diyerek Allah'ın (c.c.) tüm eksiklik ve kusurlardan uzak, en yüce olduğunu ifade etmiş oluruz.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Allah'ın (c.c.) en çok sevdiği sözlerden birisi "Allah (c.c.) tüm eksikliklerden uzak ve en yücedir" anlamına gelen "sübhanallahi ve bi hamdihi" ifadesidir.

(bk. Müslim, Zikir, 85.)

Çevremizdeki sayısız nimet bize Allah'ın büyüklüğünü gösterir.

11 Tirmizî, Deavât, 15.

Tekbir ve Salavat

Tekbir, Allah'ın (c.c.) büyüklüğünü tüm varlıkların üstünde tuttuğumuzun ifadesidir. Allahu Ekber sözünü söylemeye tekbir almak veya tekbir getirmek denir. Müslümanlar namaz kılmaya tekbir alarak başlar. Sevinçli veya coşkulu olduğumuz durumlarda Allahu Ekber diyerek Allah'ı (c.c.) yüceltiriz. Minarelerden günde beş kez Allahu Ekber nidalarını duyarız. Dolayısıyla günlük hayatımız içerisinde birçok durumda Allahu Ekber ifadesini işitir ve söyleriz.

OKUYALIM

Mustafa, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğretmeni tarafından tahtaya yazılan eûzü bismelenin tanımını defterine not ediyordu. Havalarda henüz soğumamıştı. Bu yüzden sınıfın pencereleri açıktı. Birden okulun bitişiğindeki camiden öğle ezanı okunmaya başladı. "Allahu Ekber Allahu Ekber" nidasıyla müezzin ezanı ne güzel okuyordu. Yazmayı bırakıp ezana kulak kesildi. Öğretmeni, Mustafa'nın okunan ezanı dinlediğini fark edince tebessüm ederek yanına geldi.

- Ne oldu Mustafa? Ezanı mı dinliyorsun?
- Evet öğretmenim, çok güzel okunuyor.
- Ezan sözlerinin ne anlama geldiğini biliyor musun?
- Biliyorum öğretmenim, babam bana ezan sözlerini ve anlamını öğretmişti.
- Peki Mustafa, Allahu Ekber ne demek?
- Allah (c.c.) en büyük demektir öğretmenim.
- Allahu Ekber ifadesine ne denildiğini biliyor musun?
- Hayır öğretmenim, sadece anlamını biliyorum.

Mustafa'nın bu cevabından sonra Din Kültürü öğretmeni sınıfa dönerek:

-Allahu Ekber sözüne Tekbir denir. Tekbir'in; yüceltme, ululama ve büyük görme gibi anlamları vardır. Allah'ın (c.c.) yüceliğini ve büyüklüğünü ifade etmek için Allah (c.c.) en büyüktür anlamında tekbir getiririz.

(Bu kitap için yazılmıştır.)

Müslümanların iki dinî bayramı vardır. Birincisi; oruç tuttuğumuz Ramazan ayından sonra gelen Ramazan Bayramı, ikincisi; Rabbimizin rızasını kazanmak için kurban kestiğimiz Kurban Bayramı'dır. Kurban Bayramı'nın birinci gününden önceki güne Arife günü denilir. Arife günü sabah namazından başlayarak Kurban Bayramı'nın dördüncü günü ikinci namazına kadar her farz namazdan sonra tekbir getiririz. Bu tekbirlere "teşrik tekbiri" denilir.

BİLGİ KUTUSU

"Allahu ekber Allahu ekber, Lâ ilâhe illallahu vallahu ekber. Allahu ekber ve lillahi'l-hamd"

"Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilâh yoktur. O Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Hamd yalnızca Allah'a aittir."

Müslümanlar, Rablerine olan bağlılık ve inançlarını tekbir gibi ifadelerle gösterdikleri gibi Hz. Muhammed'e (s.a.v.) olan sevgilerini de onun için dua ederek ve ona selam göndererek gösterirler. Hz. Peygamber'e duyulan sevgiyi ve saygıyı göstermek için kullanılan dua ifadelerine salavat denir.

Hiz. Muhammed (s.a.v.) hayatta iken, Müslümanlar onun sağlık ve afiyette olması için dua ederlerdi. Hiz. Peygamber vefat ettikten sonra da tüm Müslümanlar ona selam ve dua göndermeye devam etmektedir. Onun için yapılan tüm bu güzel dualara salatüselam denir. Yüce Allah, Hiz. Muhammed'e (s.a.v.) selam ve dua edilmesini emretmiştir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin."**¹² Hiz. Peygamber de bir hadisinde *"Kıyamet günü insanların bana en yakını, bana en çok salavat getirendir."*¹³ buyurarak onu sevmenin ve salavat getirmenin önemini vurgulamıştır.

Mescid-i Nebi

Hiz. Peygambere çok çeşitli şekillerde salavat getirilir. Salavat getirirken bazı ifadeler özellikle kullanılır. Örneğin Hiz. Peygamberin ismi geçtiğinde "Sallallâhu aleyhi ve sellem" denir. Hatta bu kitapta da Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) isminin geçtiği yerlerde "s.a.v." kısaltmasını görmüşsünüzdür. Bu kısaltma "Sallallâhu aleyhi ve sellem" ifadesinin kısaltmasıdır. Dua, bereket ve selam onun üzerine olsun anlamına gelir.¹⁴

¹² Ahzâb suresi, 56. ayet.

¹³ Tirmizî, Vitr, 21.

¹⁴ MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 400.

Hız. Peygambere ve onun ailesine dua etmek ve selam göndermek için onun öğrettiği farklı salavatlar da vardır. Sallı-Barik olarak bilinen dualar bu salavatların en yaygın olanıdır. Bu dualarda Hız. Peygambere, ailesine ve atası İbrahim Peygambere (a.s.)* şöyle dua edilir:

“Allah’ım! İbrahim Peygambere ve ailesine merhamet ettiğin gibi Hız. Muhammed’e ve ailesine de merhamet et. Gerçekten sen övülen ve şanı yüce olansın.”

“Allah’ım! İbrahim Peygamberi ve ailesini mübarek kıldığın gibi Hız. Muhammed’i ve ailesini de mübarek kıl. Gerçekten sen övülen ve şanı yüce olansın.”

Sevap ve Günah

Hayatımız içerisindeki iyi söz ve davranışlarımızın Allah (c.c.) katında bir değeri vardır. Allah’ın (c.c.) rızasını ve sevgisini kazandıracak güzel söz ve davranışlarımız için Allah’ın (c.c.) verdiği karşılığa sevap denir. Anne ve babamıza iyi davranmak, fakir ve yoksullara iyilikte bulunmak, Allah’ın emirlerine uyup yasaklarından kaçınmak sevap olan davranışlardır. Sevabın karşılığı ise günahdır. Günah, dinin emir ve yasaklarına aykırı olarak yapılan ve bazı durumlarda cezayı gerektiren söz ve davranışlardır. Hayvanlara kötü davranmak, çevreyi kirletmek, insanları rahatsız edecek davranışlarda bulunmak ise günah olan davranışlardır.

Helal Olsun

OKUYALIM

Fatma, babası ile bayram alışverişine çıkmıştı. Bayramın yaklaşması Fatma’yı çok heyecanlandırıyordu. Arkadaşlarıyla birlikte mahallelerindeki komşularını ziyaret edip bayramlarını tebrik edecekti. Evlerine akraba ve komşuları gelecek onların çocuklarıyla oyunlar oynayacaktı. Fatma ve babası bayramda gelecek misafirlere ikramlık kuruyemiş almak için çarşıda kuruyemiş tezgahının önünde durdu. Çeşit çeşit, renk renk enfes kuruyemişler göz dolduruyordu.

Kuruyemişçi, “Fındık, fıstık, leblebi, ceviz, lokum her şey var, taze taze uygun fiyata, tadına bakmak bedava!” diye satış yapıyordu. Fatma’nın babası fındık çuvalından bir fındık alıp tadına baktı. Fındıklar gerçekten taze ve lezzetliydi.

Kuruyemişçiye “Helal et.” dedi.

Kuruyemişçi “Ne demek abi, helal olsun, diğerlerinin de tadına bakabilirsin.” dedi.

Fatma bu sırada, “Babacığım helal ne demek?” diye sordu.

Babası, “Rabbimizin yapılmasını serbest bıraktığı davranışlara helal deriz. Yediğim fındık kuruyemişçiye ait, onun izni olmadan veya ücretini ödemediğim yersem haram olur.” dedi.

“Haram ise Rabbimizin yasakladığı ve sevmediği davranışlardır.” diyerek sözlerini tamamladı.

Bu konuşmayı duyan kuruyemişçi, Fatma’ya bir avuç dolusu fındık ikram ederek “Al bakalım güzel kızım helal olsun.” dedi.

(Bu kitap için yazılmıştır.)

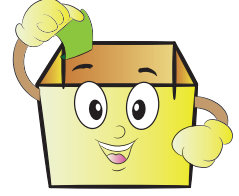
* Aleyhisselam: Allah’ın (c.c.) selamı onun üzerine olsun.

Sevap: Kişinin iman, ibadet, ahlak ve tüm güzel davranışlarının karşılığı olarak Yüce Allah tarafından kendisine verilen mükâfattır.

Günah: Dinin emir ve yasaklarına aykırı olarak yapılan ve bazı durumlarda cezayı gerektiren söz ve davranışlardır.

Helal: Yüce Allah'ın izin verdiği ve serbest bıraktığı iş ve davranışlardır.

Haram: Allah'ın (c.c.) yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranışlardır.

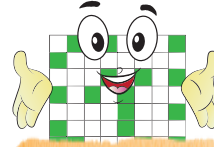
(bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 136, 154, 166, 409.)

2. Dilek ve Dualarda Geçen Dinî İfadeler

Bir arkadaşımız hastalandığında ona hangi sözlerle geçmiş olsun deriz?

Günlük hayatımızda bazen kendimiz bazen de çevremizdeki insanlar için çeşitli dileklerde bulunur, dualar ederiz. Hayatımızın her anında kullandığımız dilek ve dua cümleleri gönlümüzü rahatlatığı gibi karşımızdaki insanlara da sevgimizi yansıtır. Bu dilek ve dualarımızın hepsinde Allah'ı (c.c.) hatırlar ve yüceltiriz. Aynı zamanda Allah'ın (c.c.) yardımını isteriz. Dilek ve dua ifadeleri dilimize öyle yerleşmiştir ki onlar olmadan konuşmalarımız eksik ve zayıf kalır.

Bir kişiden iyilik ve yardım gördüğümüzde, "Allah razı olsun." diyerek o kişinin Allah'ın (c.c.) hoşnut olacağı bir kul olması için dua etmiş oluruz. Birini yolcu ederken "Allah'a emanet ol." deriz. O da bize "Allah'a ısmarladık." diyerek karşılık verir. Bir hastayı ziyaret ettiğimizde "Allah şifalar versin." ifadesini kullanır, böylece Rabbimizin yardımıyla iyileşmesi için dua ederiz. Yapacağımız bir iş için veya bir buluşmaya gideceğimiz

BULALIM

Ayşe sabah gözlerini açtığında gün doğmak üzereydi. Bismillah diyerek yatağından kalktı. Lavaboya gitti. Abdestini aldı ve sabah namazını kılmak üzere namaza durdu. Namazını bitirdikten sonra, bir süredir hasta olan sınıf arkadaşı Fatma için, "Allah'ım! Fatma kardeşimin hastalığına şifa ver." diyerek dua etti.

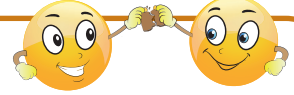
Ayşe'nin annesi Hatice teyze kahvaltı sofrasını hazırlamıştı. Ayşe besmele çekerek kahvaltısına başladı. "Elhamdülillah. Allah'ım! Verdiğin nimetler için sana şükürler olsun." diyerek kahvaltısını tamamladı. Ayşe, yemeğe besmele ile başlamanın ve Allah'a teşekkür ederek yemeği bitirmenin çok sevap olduğunu biliyordu. Ellerini yıkayıp dişlerini fırçaladı. Okula gitmek üzere kıyafetlerini giydi, saçlarını taradı, çantasını hazırladı ve kapıya doğru yöneldi. Annesi Ayşe'yi "Allah'a emanet ol kızım" diyerek uğurladı. Ayşe de annesine "Allah razı olsun anneciğim." dedi ve okulun yolunu tuttu.

Okuduğunuz metindeki dinî ifadeleri bulunuz ve altını çiziniz.

zaman “İnşallah” diyerek o işin Allah’ın (c.c.) dilemesi ile gerçekleşeceğine inanırız. Bir olay veya durumla karşılaştığımızda, şaşkınlık veya sevinç hallerimizde Allah’ın (c.c.) istediği olur anlamında “Maşallah” deriz. Ders çalışan veya sınavla hazırlanan birine “Allah zihin açıklığı versin.”, alışveriş yaparken “Allah bereket versin.”, bir işle uğraşan kişiye “Allah kolaylık versin.”, yakını ölen birine “Allah sabır versin.”, bebeği olan birine “Allah analı babalı büyütsün.” gibi dileklerde bulunur, dualar ederiz.

Günlük konuşmalarımızda kullandığımız tüm bu dilek ve dualar Yüce Allah’a olan bağlılığımızı hayatımızın her anında ifade etmemizi sağlar. Ayrıca bu ifadeler insanlar arasındaki ilişkileri güzelleştirir. Kendimiz için böyle dilek ve dualarda bulunulması nasıl hoşumuza gidiyorsa, başkalarına bu dileklerde bulunmak da onları hoşnut eder. İnsanlar arasında sevginin artmasını sağlar. Hz. Peygamber, kendimiz için istediğimiz güzel şeyleri başkaları için de istememiz gerektiğini şu hadisiyle ifade etmiştir: “Hiçbiriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz.”¹⁵

PAYLAŞALIM

Meryem İnşallah Diyor

Yüce Allah Kur’an-ı Kerim’de “İnşallah (Allah izin verirse) demeden hiçbir şey için, ‘Şu işi yarın yapacağım’ deme!”* buyurmaktadır. Gelecekte yapacağımız işler için İnşallah demek Yüce Allah’ın bizlere emridir. Yapacağımız bir iş için İnşallah dediğimizde o işi yapmak için gayret göstermek gerekir. Yoksa İnşallah dedikten sonra yapmamak, verilen sözü tutmamak anlamına gelir.

Taha, kızı Meryem ile konuşurken “İnşallah” sözünü ilk kez kullanır. Meryem:

-“Baba İnşallah ne demek?” diye sorar. Babası:

-“Kızım, bir şey yapacağımızda Allah’ın (c.c.) izniyle kolaylıkla olsun diye bu ifadeyi kullanırız.” şeklinde bir cevap verir.

Çocukların anne ve babalarından istekleri bitmez. Bu isteklerin hepsini karşılamak mümkün değildir. Taha, kızının isteklerinden karşılamak istedikleri için “İnşallah” demeyi, istemedikleri için “bakarız” demeyi tercih etmektedir. Meryem, babasının bu ayrımını zamanla öğrenmiştir. Bir gün Meryem:

-“Baba şu oyuncakçıya gidelim mi?” diye sorar. Babası:

-“Bakarız kızım” der. Meryem:

-“Bakarız deme baba, İnşallah de. Kolaylıkla gidip oyuncak alalım.” der. Meryem’in bu cevabı babasının çok hoşuna gider ve birlikte oyuncak almaya giderler.

(Taha Kılıç’ın “Kırmadan İncitmeden” kitabından uyarlanarak yeniden yazılmıştır.)

Yukarıdaki metinden hareketle hangi durumlarda İnşallah denilmesi gerektiğini sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

* Kehf suresi, 23. ayet.

3. Bir Dua Tanıyorum: Sübhaneke Duası ve Anlamı

İlk öğrendiğiniz dualar hangileridir?

Dua; insanın bütün samimiyetiyle Yüce Allah'a yönelmesi, isteklerini O'na iletmesi, O'ndan yardım dilemesi ve O'na güvenmesidir. Hz. Muhammed (s.a.v.) Müslümanlara Allah'a (c.c.) nasıl dua edileceğini göstermiş ve çeşitli dualar öğretmiştir. Sübhaneke duası, Hz. Peygamberin öğrettiği dualardandır. Sübhaneke duasıyla Allah'ın (c.c.) yüceliği ifade edilir. Tekbir ile namaza başlarken ilk olarak bu dua okunur ve her namazda O'nun yüceliği övülür. Çocuklara da ilk öğretilen dualardandır. Cenaze namazlarında da okunan bu dua hayatın her anında O'na olan saygıyı ve övgüyü ifade etmenin güzel bir yoludur.

SÜBHANEKE DUASI

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى
جَدُّكَ (وَجَلَّ ثَنَّاؤُكَ) وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

Okunuşu

Sübhâneke Allâhümme
Ve bi hamdik.
Ve tebâra kesmük.
Ve teâlâ ceddük.
Ve celle senâük.*
Ve lâ ilâhe ğayruk.

Anlamı

Allah'ım! Sen tüm eksikliklerden uzaksın.
Seni daima överim.
Senin adın kutludur.
Senin şanın her şeyden üstündür.
Senin övgün yücedir.
Senden başka ilah yoktur.

* Sadece cenaze namazı kılarken okunur.

SIRALAYALIM

Karışık şekilde verilen Sübhaneke duasını numaralandırarak sıralayınız.

Ve tebâra kesmük.

Ve bi hamdik.

Ve teâlâ ceddük.

Sübhâneke Allâhümme

Ve lâ ilâhe ğayruk.

Ve celle senâük.*

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla anlamına gelen dinî ifadeyi yazınız.

.....

.....

.....

2. Helal ve haram ne demektir? Yazınız.

.....

.....

.....

3. Dilek ve dualarımızda kullandığımız dinî ifadelerden üç tanesini hangi durumlarda söylediğimizi belirterek yazınız.

.....

.....

.....

4. Tekbir ne demektir? Yazınız.

.....

.....

.....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. "Selamün Aleyküm" sözünün anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Allah rahmet eylesin.
- B) Allah işinizi rast getirsin.
- C) Barış ve güven üzerinize olsun
- D) Allah bereket versin

2. Allah'ın (c.c.) güzel söz ve davranışlarımıza verdiği karşılığa denir.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?

- A) Besmele
- B) Sevap
- C) Günah
- D) Helal

3. Aşağıdakilerden hangisi günlük konuşmalarımızda kullandığımız selamlaşma ifadelerinden birisi değildir?

- A) Selamün Aleyküm
- B) Hayırlı sabahlar
- C) Maşallah
- D) Merhaba

4. Müslümanların Hz. Muhammed'e (s.a.v.) olan sevgilerini ve saygılarını göstermek için kullandıkları dua ifadelerine ne denir?

- A) İnşallah
- B) Tekbir
- C) Besmele
- D) Salavat

5. Aşağıdakilerden hangisi Allah'a (c.c.) şükür ifadelerinden biri değildir?

- A) Hamdolsun
- B) Salavat
- C) Elhamdülillah
- D) Allah'ım sana şükürler olsun

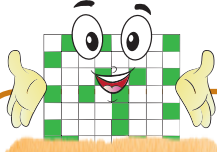
C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun onlarla doldurunuz.

(Allah bereket versin, Allahu Ekber, Bismillâhirrahmânirrahîm, Allah şifa versin, maşallah, salavat, estağfirullah, sevap, günah)

1. Yemek yemeye başlarken deriz.
2. Hasta ziyaretine gittiğimizde hastaya diye dua ederiz.
3. Tekbir demektir.
4. Pazarda alışveriş yaptıktan sonra satıcıya dersek güzel bir dilekte bulunmuş oluruz.
5. Bir hata yaptığımızda Yüce Allah'tan af dilemek için deriz.
6. Allah'ın (c.c.) hoşlanmadığı işleri yapmaktır.
7. Ders çalışan bir arkadaşımızı gördüğümüzde diyerek ona dua ederiz.

D. Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. () Yüce Allah'ın kesin olarak yasakladığı ve kaçınmamızı istediği söz ve davranışlara helal denir.
2. () Yakını ölen kişiyi ziyarete gidince "Allah şifa versin" deriz.
3. () Allah'ın (c.c.) en büyük olduğunu ifade etmeye salavat denir.
4. () Besmele her güzel işe başlarken söylenir.
5. () Dua etmek Allah'a (c.c.) olan bağlılığımızı gösterir.

BULALIM

Aşağıdaki kelime ve kavramları bulmaca içerisinde bulunuz.

A	L	L	A	H	Ş	R	E	H	P	L	Ü	K	V	A	G	I	O	D	I	D	G	I	O
S	G	A	T	A	Y	Z	Y	L	Ş	İ	Ö	S	Ö	Ş	A	K	I	B	K	C	A	K	I
D	H	G	Ü	M	A	Ş	A	L	L	A	H	H	F	F	E	R	İ	Ş	R	S	O	R	L
H	Y	R	P	D	O	D	L	S	A	G	I	O	S	Y	N	D	Ş	Ü	D	A	I	H	R
I	J	L	Ç	S	O	Y	N	D	Ş	A	K	I	U	S	A	G	I	K	G	L	D	L	S
H	Y	R	P	R	T	Y	A	A	F	E	R	E	B	D	Ş	A	K	Ü	A	V	Y	N	D
B	İ	S	M	İ	L	L	Â	H	İ	R	R	A	H	M	Â	N	İ	R	R	A	H	Î	M
E	R	E	İ	A	N	Y	U	O	İ	A	B	C	A	İ	A	N	M	C	F	T	L	L	I
N	D	V	F	D	A	S	I	B	R	D	E	F	N	F	D	A	V	S	İ	A	N	M	P
A	G	A	K	F	T	O	K	F	P	E	Y	G	A	M	B	E	R	V	F	D	A	V	Ğ
Ş	A	P	F	R	Y	E	G	H	J	K	L	Ş	L	G	E	O	D	L	S	A	G	I	O
İ	A	N	S	E	T	A	S	F	G	H	S	E	L	A	M	O	Y	N	D	Ş	A	K	I
F	D	A	A	D	G	H	J	K	L	Ş	B	N	A	O	D	L	S	A	G	I	O	R	L
O	D	L	S	A	G	I	O	R	G	Ü	N	A	H	O	Y	N	D	Ş	A	K	I	H	R

Allah

Peygamber

Şükür

Maşallah

Hamd

Sevap

Günah

Selam

Sübhaneallah

Bismillâhirrahmânirrahîm

Salavat

Tekbir